

Northern Ireland Women's Coalition

De nordiske kvinder blev de virkelige tabere i det politiske spil om den nordiske provins. De forblev usynlige og nedprioriterede, og deres politiske dagsorden blev overskygget af andre politiske spørgsmål

Af Line Dahl Olesen

Nordirland har gennem de sidste 30 år mere eller mindre konstant været i verdenspressens søgelys. Hovedsagelig pga. af en tilsyneladende uløselig konflikt mellem de katolske (45 procent) og protestantiske (55%) indbyggere, der har vidt forskellige og uforenelige forestillinger om Nordirlands konstitutionelle fremtid. Mediernes og eksperternes fokus har overvejende været på de politiske uligheder og sociale uretfærdigheder, som den katolske minoritet, pga. et protestantisk domineret statsapparat, har måtte lide under. Utallige politiske indgreb fra den britiske regerings side har været med til at sikre, at katolikkerne opnåede politisk og økonomisk ligestilling med deres protestantiske naboer.

Men der er en anden gruppe, der synes helt glemt i det politiske spil, og som gang på gang har måttet tage til takke med en position på sidelinien, både på det sociale og det politiske plan, men så sandelig også i forhold til fredsskabende tiltag – nemlig de nordiske kvinder.

Det er denne usynliggørelse og politiske nedprioritering, som nordiske kvinder stadig må kæmpe imod, der er omdrejningspunktet for artiklen. Jeg vil på baggrund af udviklingen i den nordiske stat fra 1922 diskutere nordiske kvinders sociale forhold og politiske muligheder gennem tiderne og berøre skismaet mellem en politisk identitet og en identitet som kvinde. Ydermere vil jeg med udgangspunkt i fredsforhandlingerne 1996-1998 og etableringen af Northern Ireland Women's Coalition (NIWC) give eksempler på, hvorfor og hvordan de nordiske kvinder forbliver de egentlige tabere i den nordiske konflikt. Eksemplerne vil blive taget fra det politiske diskussionsforum, the Forum for Political Dialogue and Understanding¹, hvor de ti største partier i Nordirland var samlet for at debattere sager vedrørende Nordirlands samfundsstruktur, velfærd og økonomi.²

'The Forum' eksisterede 1996-1998 og var en debatterende instans, der skulle fungere som opbakning til de egentlige fredsforhandlinger³ ved at medvirke til at skabe dialog og fremme forståelse mellem de splittede parter. 'The Forum' havde visse restriktioner.

¹ I folkemunde og herefter blot 'the Forum'.

² Sinn Fein, det fjerdestørste parti i 1999, deltog ikke. Allerede inden 'the Forum's første samling havde Sinn Fein erklæret, at de ikke så 'the Forum' som en legitim politisk institution og derfor ikke ville deltage i forummøderne.

³ 'The Multi-Party Talks'.

Forummedlemmerne måtte ikke diskutere konstitutionelle forhold fra de sideløbende fredsforhandlinger, men skulle holde sig til at diskutere problemstillinger vedrørende Nordirlands samfundsstruktur.

Gennem forumdebatterne vil jeg forsøge at belyse kvindernes mangeårige usynliggørelse og politiske nedprioritering i forhold til den politiske konflikt mellem protestanter og katolikker. En usynliggørelse og nedprioritering, der så sin første spæde begyndelse ved delingen af den irske ø i 1922, hvor de nordiske kvinder ikke blot blev afskåret fra kvinderne i syd, men også fra kvinder af anden religiøs baggrund. Både i den Irske Republik og provinsen Nordirland skabtes konservative politiske regimer, og på tværs af de religiøse skel i den nordiske provins fik henholdsvis den katolske og den protestantiske kirke stor indflydelse i opbygningen af den nye nordiske stats socialpolitiske struktur.

Med stærke ideologiske retningslinjer var kirkerne med til at skabe identiteten hos beboerne og sætte rammen for det sociale liv inden for lokalsamfundet. (Sales 1997: 3, 8) Særligt efter borgerkrigens udbrud i slutningen af 1960'erne forskansede man sig i mindre lokalsamfund og kvarterer, hvor langt størstedelen af beboerne var af enten protestantisk eller katolsk overbevisning.

I disse lokalsamfund kunne man forsvare sig selv imod 'fjenden', og styrke sin identitetsfølelse. Ofte behøvede man ikke engang at bevæge sig uden for lokalsamfundet, for her fandtes stort set alt, hvad man havde brug for: arbejdspladser, kirke, undervisningsmuligheder, lægehjælp, juridisk rådgivning, indkøbsmuligheder osv.

Den politiske struktur i Nordirland

De fremtrædende nordiske partier adskilte sig markant fra partierne i de europæiske nabolande, der udviklede deres moderne partier på baggrund af sociale og økonomiske rivaliseringer mellem samfundsgrupper i sidste halvdel af 1800-tallet i overgangen fra landbrugssamfund til industrialisering. I Irland har man traditionelt set grupperet sig efter religiøs og konstitutionel overbevisning. De unionistiske partier med hovedsagelig protestantiske medlemmer ønskede Nordirlands fortsatte medlemskab af den britiske union: Ulster Unionist Party (UUP)⁴, Democratic Ulster Party (DUP), United Kingdom Ulster Party (UKUP), Ulster Democratic Party (UDP) samt Progressive Unionist Party (PUP). De nationalistiske partier med hovedsagelig katolske medlemmer arbejdede

⁴ Provinsen Ulster er en ældre betegnelse for de nordiske landområder.

for et genforenet 'New Ireland': Social Democratic Labour Party (SDLP) og Sinn Fein (SF). Inden for de brede rammer af nationalistiske og unionistiske traditioner var der mange politiske holdninger, fra venstre til højre, fra socialisme til liberalism.

Groft sagt kommer Nordirlands sociale og økonomiske forhold i anden række frem for spørgsmålet om provinsens konstitutionelle fremtid, som er en afgørende faktor for, hvor nordirerne sætter deres kryds. På begge sider domineres den politiske aktivitet ligefrem af et brændende ønske om at begrave de politiske forskelligheder og uenigheder internt på fløjen, så man står stærkere i kampen mod den modsatte fløj. Kendetegnende for det nordirske system er, at den politiske midte er meget lille og hovedsagelig udgøres af små ubetydelige tværpolitiske og tværreligiøse partier. (McMahon 2002: 59-60 og Böss 1997: 22 og Sales 1997: 46)

Det har været svært for reformvenlige initiativtagere at udfordre denne politiske struktur og gå imod de indflydelsesrige kirker, der har afvist mange initiativer, særligt på ligestillingsområdet. Denne nedprioritering skyldes frygten for, at kvinders frigørelse vil medføre en destabilisering af det religiøse fællesskab og lokalsamfundet, der som sagt var kernen i nordirernes overlevelsesstrategi. Derfor risikerede kvindesags fortalere at blive stemplet som illoyale mod fællesskabet ved den mindste overtrædelse af de satte rammer. (Sales 1997: 4-5)

Organiseringen omkring lokalsamfundene blev ikke udfordret af en gryende modernisering og var den overvejende faktor i afvisningen af en velfærdstat, der omfattede hele det nordirske folk og en generel politik, der skulle forbedre de sociale forhold, heriblandt kvindernes manglende ligestilling.

Nordirske politikere sikrede både den katolske og protestantiske kirkes fortsatte suverænitet som lokalsamfundets overhoved ved at overlade det til hvert lokalsamfund at sørge for sine egne. Kirkerne blev således hovedproducent af velfærdsydelser, og beboerne, i særdeleshed kvinderne, kom derved i et afhængighedsforhold til kirkens sociale og kulturelle institutioner og forskrifter.

Kirkernes store indflydelse udmøntede sig også på andre måder. Blandt andet gik debatten om seksualmoral, der sendte chokbølger igennem det engelske samfund i 1960'erne, ubemærket hen over hovedet på nordirerne. Liberaliserende reformer omkring homoseksualitet og abort blev fuldstændigt ignoreret.

En omfattende velfærdstat i sin fulde implementering var desuden en potentiel trussel for den regerende unionisme, fordi den var traditionel arbejderklassepolitik, og arbejderklassen bestod for en stor dels vedkommende af katolikker og dermed nationalister. Af samme grund nægtede unionisterne at anerkende fagforeninger som en del af arbejdernes politiske organisering.

Den politiske struktur samt de begrænsede velfærdsordninger, der trods alt blev gennemført, favoriserede protestanterne. Velfærdsydelserne var en belønning til de loyale unionister og omfattede ikke de nationalistiske katolikker og på sin vis heller ikke kvinderne, der forblev afhængige af mandens indkomst og status.

Fra slutningen af 1960'erne begyndte katolikkerne dog at få del i de unionistiske velfærdsgoder og større politisk ligestilling gennem en række omfattende reformer, der kom i kølvandet på borgerrettighedsbevægelsen. Men kvinderne måtte vente, og den traditionelle familieenhed, omkranset af socialkonservative værdier, forblev intakt som kernen i den sociale struktur. Kvindernes rolle forblev fortsat defineret i forhold til familie, lokalsamfund og kirke. Herved var vilkårene for kvinders råderum sat. Selvom den nordirske kvinde havde en respekteret position som moder og hustru, forblev hun underordnet manden. (Sales 1997: 36ff, 108ff og Morgan 1995: 3-4)

Kvindebevægelsen giver et alternativ til den traditionelle politiske opfattelse. Den nordirske kvindebevægelse var imidlertid i støt fremdrift fra 1970'erne, f.eks. med etableringen af Northern Ireland Women's Rights Movement (NIWRM) fra 1975, der fungerede som paraplyorganisation for flere katolsk og protestantisk baserede kvindegrupper. (Morgan 1995: 6) Kvindebevægelsen stiledede efter at gøre op med det traditionelle familiebillede og bryde de nordirske kvinders indbyrdes isolation, så kvinder på tværs af religionerne kunne finde sammen omkring fælles problemstillinger som ligeløn, offentlige ydelser, manglende børneoplysningspladser og en opdæmning over for ansættelses-diskrimination i forhold til køn og religion.

NIWRM ville ikke blot bygge bro mellem katolske og protestantiske kvinder, men også mellem den offentlige og den private sfære. Med sloganet: "*det personlige er politisk*" ønskede NIWRM at skabe politisk forbindelse mellem den offentlige, politiske scene og hjemme- og familiefrenten. Kvindebevægelsen agiterede for udvidelse af den politiske sfære og ønskede at udfordre de nordirske politikeres tendens til at definere det fremtidige konstitutionelle forhold som det eneste legitime politiske emne. Ved at bryde med den traditionsbundne politiske struktur, der i lange tider havde underprioriteret kvinders problemstillinger, håbede NIWRM, at en omdefinering af de politiske spørgsmål ville medvirke til at forbedre kvinders forhold i Nordirland. (Sales 1997: 169-170).

Men den nordirske kvindebevægelse stagnerede på regional basis og kom aldrig rigtig til at indvirke på den mandsdominerede politiske struktur. I stedet måtte NIWRM se sig tilsidesat og fragmenteret, med offentligheden domineret af borgerkrigen, der var brudt ud i lys lue i 1969. Kvinderne måtte vente, stå tålmodigt på sidelinjen, imens mandlige politikere afviste den ene fredsforhandling/-aftale efter hinanden, og de paramilitære grupper gjorde, hvad de kunne for at sabotere ethvert fredsinitiativ.

Den fastfrosne konservative familiestruktur blev set som afgørende for at bevare det bestående – intet var mere vigtigt end et konstant, stabilt forsvar imod angreb fra fjenden. Frygten var, at en omfordeling af styrkeforholdet mellem mand og kvinde i sidste ende måske ville medføre en ændring i styrkeforholdet mellem de protestantiske og de katolske lokalsamfund. (Stewart/ Shirlow 1999:149)

Selvom der under det direkte styre fra Westminster fra 1972-1998⁵ blev lagt op til flere politiske tiltag til fordel for de nordirske kvinder, fik ligestillingsområdet i Nordirland lav prioritet i forhold til f.eks. konfliktløsende tiltag. Siden 1969 har nordirsk politik hovedsagelig handlet om den uløselige borgerkrig, og nordirske politikere har overvejende beskæftiget sig med at respondere på de næsten daglige voldsudgydelser og på at bekriige hinanden indbyrdes.

Omfattende ressourcer og mange britiske pund er blevet brugt på sikkerheds- og fredsforanstaltninger. De sociale initiativer, der havde et ligestillingsperspektiv for øje, blev iværksat for at ligestille katolikkerne gennem effektiv og retfærdig politisk deltagelse, proportionel sammensætning og balance i det politiske rum. Men ingen af disse tiltag omfattede kønnenes ligestilling.

Kvindens problemer placeredes langt nede på listen af politiske spørgsmål, og feministiske dagsordner blev derved gang på gang overskygget af andre politiske spørgsmål. Kvinderne fik i stedet at vide, at de måtte være tålmodige og vente, indtil det mere presserende spørgsmål om den nordirske provins fremtidige konstitutionelle forhold var blevet afklaret. (Galligan/Ward/Wilford 1999: 70-71, 173)

De nordirske politikere så nærmest profeministiske kampagner som en trussel og konkurrent til de dominerede politiske spørgsmål. Derfor var tonen ofte fjendtlig over for kvindernes krav, og man forsøgte at tale kvinderne fra at deltage i den politiske beslutningsproces, der hovedsageligt forblev mændenes domæne. De få kvinder, der faktisk nåede toppen inden for partierne, måtte se deres politiske virke vanskeliggjort ved udelukkelse fra flere vigtige områder i den politiske sfære. Særlige mandsdominerende netværk omkring de lokale råd⁶ forhindrede kvinderne i at etablere og pleje de vigtige politiske forbindelser på tværs og på langs af partierne.

Denne 'ingen adgang for kvinder'-holdning var - sammen med manglen på børnepasningspladser og den ulige fordeling af husarbejdet, der gjorde det vanskeligt for en kvindelig politiker at få hverdagen til at hænge sammen - med til yderligere at isolere de kvindelige politikere. Det gav sig udtryk i en markant mangel på kvinder på den politiske scene. I 1997 var kun 15,5 procent af de politiske repræsentanter i de lokale råd kvinder. Kun tre kvinder er op til i dag blevet valgt til Westminster for Nordirland, sidst Bernadette Devlin fra Mid Ulster i 1969-1974. I Stormont's (det nordirske regeringssæde) 52-årige levetid er kun ni kvinder blevet valgt til at sidde i regeringen.

De nuværende 17 nordirske medlemmer i det britiske parlament og de tre medlemmer i Europaparlamentet er

alle mænd. (Galligan/Ward/Wilford 1999: 136 og Sales 1997: 170-171)

Den udtalte mangel på kvindelige politikere var med til at skabe en generel opfattelse af, at nordirske kvinder er mere moderate og passive i deres politiske holdninger og helt uden interesse i den aktuelle konflikt. (Stewart/ Shirlow 1999:152) Men denne opfattelse er alt for simplificeret, for i kulissen havde kvinderne etableret sig som de stærke og konstante støtter i lokalsamfundet, som samlingspunkt i krisesituationer og som dem der selvstændigt tog hånd om familien, når mændene var optaget til anden side. (McWilliams/Kilmurray 1997: 1-2)

Kvindelige politikeres manglende position og anerkendelse i det etablerede politiske liv står i skarp kontrast til den andel af kvinder, der deltager i den uformelle politiske sfære, samt det engagement, der dér bliver lagt for dagen. Mange lokalsamfundsbaseerede kvindegrupper/centre voksede frem i løbet af 1970'erne og 80'erne og samlede kvinderne omkring fælles problemer, dog ikke på tværs af de religiøse skel. Grupperne fokuserede først og fremmest på kvinders dagligdags problemer og fungerede som vejledende og hjælpende instans. I dag er der i Nordirland over 200 frivillige kvindeorganisationer, og det er således igennem disse, at mange nordirske kvinder har opnået en vis form for politisk erfaring.

Selvom de nordirske kvinder således med få undtagelser er kendetegnet ved deres fravær fra den politiske scene, har de i stedet været travlt beskæftiget med at skabe alternative nicher af politisk råderum. Kvindernes mobilisering og organisering uden for det etablerede politiske rum afspejler i høj grad handlingsressourcer og kvalifikationer - mange kvinder har gennem deres uformelle politiske virke meget bedre kontakt med lokalbeboernes behov og dagligdags krav end de mandlige konstitutionelle politikere. Men denne organisering er ikke lig med politisk repræsentation. (Galligan/Ward/Wilford 1999:112-113)

Underrepræsentationen skyldes ikke en udpræget mangel på kvinder i de nordirske partier, da store dele af partiernes medlemmer faktisk ofte er kvinder, og da disse er meget aktive i partiernes daglige gøremål. Men når det gælder selve deltagelsen i partiets beslutninger og placeringen i toppen af valglisten og partiets ledelse, er kvinderne næsten usynlige. Det kan undre, at de samme partier, der gang på gang har nedprioriteret kvinders problemer og benytter sig af intern diskrimination i placering på valglisten, har et så højt antal kvindelige medlemmer.

Forklaringen må delvis findes i, at der blandt de kvindelige medlemmer er en generel tilfredshed med partiets politik, og at de selv prioriterer det konstitutionelle spørgsmål højere end deres eget politiske avancement. Med underrepræsentationen må det samtidig holdes for øje, at kun 1,6 procent af de nordirske kvinder tilhører et politisk parti hvilket også indikerer en stigende utilfredshed med de etablerede partier og forklarer, hvorfor over 50 procent kvinder i en undersøgelse svarede

⁵ Dog iværksat flere gange efter 1998, men kun i kortere perioder, mens det nordirske parlament var suspenderet.

⁶ Med indførelsen af direkte styre fra Westminster i 1972 har de lokale råd ikke haft reel politisk indflydelse. De tager sig så at sige kun af, hvad der er i folkemunde er blevet kaldt "bins and burials". Men pladserne var stadig yderst populære blandt de store partier pga. deres symbolske værdi og tiltrak derfor mange mænd, mens kvinderne blev sat på sidelinjen.

'intet' på spørgsmålet om, hvilket parti, der repræsenterer kvinder bedst. (Galligan/Ward/Wilford 1999: 170-172)⁷

I forbindelse med valget i maj 1996 til 'the Forum', udsendte Northern Ireland Women's European Platform, NIWEP, en frivillig organisation, der overvåger kvinders rettigheder i Europa, en skrivelse med titlen "Genderproofing the Election System and Talks Fora", som opfordrede partierne til at tage hånd om "*the serious absence of women in party politics*". Men skrivelserne fik meget lidt respons, og derfor udsendte NIWEP d. 10. april 1996 endnu en skrivelse "Designation of Parties for the Forthcoming Election in Northern Ireland", der opfordrede partierne til at inkludere så mange 'stemmer' som muligt. Bl.a. ved at sikre, at de kvindelige kandidater i forhold til placering på valglisten fik samme muligheder som deres mandlige kollegaer på selve valgdagen. Heller ikke denne gang var der meget respons fra partierne. Kun få tilbagemeldinger om, at det ikke var tiden til at diskutere kvinders ligestilling, når så meget andet stod på spil. (Fearon 1999: 7, 21)

Det var sådanne holdninger, der bevirkede nordiske kvinders fortsatte ekskludering fra den politiske proces. Kvindernes fremtidige ligestilling og synliggørelse syntes forhindret af et mandsdomineret politisk hierarki, der kun ønskede at diskutere det konstitutionelle spørgsmål og frem for alt ville bevare status quo: et stabilt bagland i 'krigen' mod den anden side. (Sales 1997: 65 og 194)

Kvindebevægelsens skilleshæl og koalitionsstanken

Det konstitutionelle spørgsmål, der er omdrejningspunktet i den nordiske konflikt, er ikke blot en undskyldning for og en retfærdiggørelse af de nordiske kvinders manglende politiske deltagelse. Det er også hovedårsagen til afvæbningen og fragmenteringen af en stærk fælles kvindefront, der kunne øve indflydelse på de politiske partier gennem et politisk samarbejde på tværs af de politiske partier. Gang på gang har kvinderne set nyetablerede pressionsgrupper, der tilsyneladende godt kunne samarbejde på regionalt plan, pludselig miste pusten, når gruppen træder ud i den officielle politiske sfære. Denne splittelse opstår hovedsageligt pga. uoverensstemmelsen mellem kvinders forskellige ideologiske standpunkt i forhold til det konstitutionelle spørgsmål. (Fearon 1999: 2-3)

Uoverensstemmelsen mellem en identitet som kvinde og en politisk identitet som unionist/nationalist blev til et gennemgående tema i 1980'ernes og 90'ernes feministiske debat. På den ene side påpegede debattørerne, at feminismen skulle være uafhængig af politiske tilhørsforhold, men på den anden side skulle nationalismen/unionismen agere som en platform for den sande feminisme. Nogle påpegede, at det indtil nu ikke havde været muligt for kvinder at gennemføre en feministisk dagsorden inden for rammerne af de etablerede politiske partier. Andre konkluderede, at kvinder ikke kunne fornægte deres kulturelle baggrund for at udtrykke

sig som kvinder, og at kvinders politiske organisering som kvinder ikke var mulig, da det betød, at man skulle lægge alt andet til side: relationer til religion, stat, lokalsamfund og ægtemænd. Det ville i yderste konsekvens fjerne det oprindelige grundlag for at organisere sig.

I NIWRM havde man agiteret for en omdefinering af den politiske sfære, men mange af de feministiske debattører mente, at det i et konfliktfyldt samfund som Nordirland langt fra var muligt at gøre 'det personlige' til politik. For som de gav udtryk for, modsvarede kvinders erfaringer på tværs af de ideologiske skel hinanden, og det ville derfor i samarbejdet være umuligt at afgøre hvilke 'personlige' erfaringer, der var de mest politisk presserende. (McWilliams 1998: 6-7) Man konkluderede, at der ikke fandtes et fælles og universelt udgangspunkt for de nordiske kvinder, ingen fælles erfaringer og oplevede uretfærdigheder, som man kunne samles om, og ingen fælles problemstillinger, der kunne bygge bro over de forskellige kulturelle og politiske baggrunde.

Dog var der mange, der påpegede muligheden for et politisk parti, som i form af en koalition af kvinder netop kunne tage hensyn til forskellige kulturelle og religiøse baggrunde i Nordirland. En koalition, som kunne anerkende en radikal og pluralistisk politik, og som gennem en velfærds-orienteret politik kunne gøre sig til talsmand for opretholdelse af borgerrettigheder og en bekæmpelse af social uretfærdighed.

Ideen om et koalitionsparti var ikke noget nyt, men den oprindelige tanke havde været en folkekoalition af moderate partier. Mange nordiske feministiske mente imidlertid, at koalitionsstanken kunne overføres til at omfatte en feministisk dagsorden. Inden for sådan et perspektiv skulle feministisk praksis ikke blot ses som en separat form for politik, designet til at følge kvinders interesser omkring deres identitet som kvinder, men også forstås som en efterstræbelse af feministiske mål inden for en bredere kontekst.

En tværpolitisk koalition ville give muligheden for at overvinde kvindernes forskellige udgangspunkter og finde kompromiser og løsninger på de problemer og uenigheder, der adskilte dem. Den tværpolitiske dialog kunne give kvinder indsigt og forståelse for andre kvinders erfaringer og kulturelle/politiske baggrunde, uden at de behøvede at opgive deres egen identitet.

Ifølge denne tværpolitiske tankegang, mente de feministiske debattører, kunne man undgå mange af de problematikker, som tidligere organisationer var strandet ved, og man kunne føre en inkluderingspolitik, der manifesterede kvinders manglende synliggørelse uden at reproducere nationale stereotyper. Selvom ideen om det tværpolitiske egentlig ikke har nogen naturlig forbindelse med feminismen, så mente man, at den med fordel kunne anvendes af kvinder i deres forsøg på at omdefinere et system, hvor der førtes ekskluderende politik, hvor kvinders politiske identitet var konstrueret af mænd, og hvor kvinders organisering blev umuliggjort pga. forskellige religiøse/kulturelle baggrunde. (Galligan/Ward/Wilford 1999: 8ff)

⁷ Flere kvindegrupper har da også agiteret for en reform af valgsystemet, indbefattende et listesystem og kvoter, men trods utilfredsheden synes der ikke at være en generel opbakning til positiv særbehandling.

Etableringen af Northern Ireland Women's Coalition

Efter at have fulgt den manglende respons på udspillet fra NIWEP i april 1996 var en gruppe kvinder blevet enige om at virkeliggøre og efterprøve mange af disse tanker. Man ville egenhændigt skabe et politisk råderum, der skulle sikre, at nordirske kvinder ikke kun så til, mens mændene forhandlede om fremtiden for det nordirske samfund. En fremtid, som kvinderne i højeste grad var en del af. Kvinderne ville ikke længere pænt stå på sidelinjen og vente, indtil det mere presserende spørgsmål om den nordirske provins fremtidige konstitutionelle forhold var blevet afklaret, for på nuværende tidspunkt virkede det, som om der aldrig ville blive fundet en løsning.

Udspillet kom i form af et kvindebaseret parti, der fik navnet Northern Ireland Women's Coalition (NIWC). NIWC byggede videre på dialog og koalitionstanken og var overbeviste om, at et politisk kvindeparti kunne tilbyde noget, som kvindebevægelsen og de traditionelle politiske partier i mange årtier ikke havde været i stand til: at tilendebringe kvinders marginalisering i den offentlige politiske sfære. (Fearon 1999: 8-9 og McWilliams 1998: 4)

NIWC stod frem og kundgjorde, at de ville de stå frem arm i arm, lægge de ideologiske og religiøse forskelligheder til side og udelukkende koncentrere sig om fælles mærkesager såsom: "politisk inkludering, ligestilling og respekt for menneskerettigheder" (NIWC-Manifesto: Election Communication 1996)

Men det lille kvindeparti blev ikke modtaget med åbne arme. Reaktionen fra de etablerede partier havde blandt andet været, at virkeliggørelse af et kvindeparti kom temmelig ubelejligt midt i denne svære og yderst afgørende periode for den fremtidige udformning af det nordirske samfund. (Fearon 1999: 15-18) Den nordirske avis *Belfast Telegraph's* beskrivelse opsummerede nogle af de kritiske punkter, der var blevet fremført:

The Women's Coalition had the last laugh of the polls. Critics nicknamed them the 'hen party' and called them naive, and an election distraction. But the new cross-community female group won enough votes to be at the talks table. In doing so they edged out more established parties like the Ulster Tories, the Workers Party and Democratic Left. Not bad for an organization which was formed six weeks ago. (Fearon 1999: 37)

Ved valget i maj 1996 vandt NIWC to pladser i 'the Forum' og ret til at sende en delegation til fredsforhandlingerne. Det var en effektiv afvisning af den hårde kritik, som partiet havde oplevet.

NIWC udfordrer det politiske hegemoni i 'the Forum'

'The Forum' måtte jo ikke debattere det konstitutionelle spørgsmål, og det var en kæmpe chance for kvindekoalitionen til frit at kunne komme på banen med deres velfærds- og ligestillingsorienterede politik. Men NIWC fik noget af en ilddåb i juni måned, da 'the Forum' åbnede, og der var fra begyndelsen tegn på, at det ville blive en hård kamp for det lille kvindeparti at manifestere sig. De mandlige politikere brød sig ikke om NIWC's tilstedeværelse, og mente ikke, at kvinderne havde ret til at komme og forstyrre deres seriøse, fredsforhandlende arbejde.

Ms. Pearl Sagar (NIWC): I indicated this morning that I wanted to come back to this.

Mr. Jim Rodgers (UUP): Sit down and shut up. (Forumsreferat 5. juli 1996: 29-30)

Tonen var hård over for NIWC, og man accepterede ikke NIWC's forsøg på at tilrane sig taletid og blande sig i den politiske debat. Men med den mangelfulde repræsentation af kvinder i 'the Forum' – kun elleve ud af 93 medlemmer var kvinder – synes NIWC vitterligt at have retfærdiggjort etableringen af et parti, der kunne sikre nordirske kvinders deltagelse i den politiske beslutningsproces. De store partier synes ikke at have gjort meget for at promovere og synliggøre kvinderne inden for egne rækker, selvom de argumenterede for det modsatte. Det var en udbredt holdning, at det var et spørgsmål om tid, før kvinderne ville indhente mændene, og derfor var en politisk kvindeorganisation som NIWC unødvendig og overflødig. Men udsigterne til kvinders deltagelse i den politiske sfære i Nordirland syntes, hverken dengang eller i den nærmeste fremtid, at være særlig gode. Sammensætningen i 'the Forum' havde i hvert fald understreget dette. (McWilliams/Kilmurray 1997: 11)⁸

NIWC's forumarbejde omfattede ikke kun kvinders politiske synliggørelse. Man talte også for vigtigheden af dialogen, muligheden for at arbejde sammen på tværs af de religiøse skel. Der var dermed en høj grad af overensstemmelse mellem NIWC's politik og the Forum's oprindelige funktion som brobygger mellem de splittede parter i Nordirland.

"Ms. Monica McWilliams (NIWC): I stand again to say that the Women's Coalition stands for an inclusive approach to the politics of Northern Ireland. Inclusiveness involves respecting the views of Nationalist and Unionist. (...) it would be surprising if the Coalition did not include women from a Nationalist tradition. There are also women from a Unionist background. That is why we came together. We believe it to be that kind of inclusiveness, that kind of respect for each others differences, that we need right now. (...) So why is dialogue so important? Dialogue is the only way out of the dreadful mess into which we have pitched ourselves. (Forumsreferat 19. juli 1996: 21-23) "

NIWC havde med udgangspunkt i egen erfaring om tværpolitisk arbejde flere konstruktive forslag til konfliktløsning. Partiet var i sig selv forbilledligt for fredsprocessen ved netop at overvinde denne frygt for at mødes på midten, risikere destabilisering af lokalsamfundet og samarbejde med 'fjenden' omkring fælles politiske mål, såsom at mindske vold og had.

Men det blev hurtigt tydeligt, at NIWC først måtte gøre op med forestillingen om, at der fandtes problemstillinger, som hører under kvindelige politikeres regi, og problemstillinger, som ikke gør det, før de kunne tillade sig at bevæge sig ud på den storpolitiske scene. Denne fordeling af, hvad kvindelige politikere kunne/burde

⁸ I de sideløbende fredsforhandlinger, Multi-party talks, deltog der ingen kvinder fra de traditionelle partier. Det understregede nødvendigheden af et parti som NIWC, som var det eneste parti, der havde sendt kvinder til forhandlingsbordet.

beskæftige sig med, og hvad mandlige kunne/burde, var åbenlys i 'the Forum'. Samtidig havde opfattelsen den konsekvens, at kvindelige politikere dermed kun repræsenterede kvinder og kun beskæftigede sig med, hvad der var af interesse for de kvindelige vælgere. (Democratic Dialogue. Power, Politics, Positionings – Women in Northern Ireland 1996: 5) Det vil sige særlige kvinde-emner, såsom brystkræft, børnepasningsordninger og madsminke, mens "the big and important things" vedrørende konflikten mm. blev overladt til mændene. (Forumsreferat 7. november 1997: 40)

Således markerede de øvrige kvindelige politikere sig hovedsageligt i diskussionerne om undervisnings- og sundhedsområder, som i debatten 26. juli, hvor både Eileen Bell, Joan Parkers, May Steele, May Beattie og Iris Robinson, der sammen med Pearl Sagar og Monica McWilliams fra NIWC udgjorde forummets tilbageværende syv kvinder, ytrede sig.⁹ Og når det skete var det med et ordvalg, der altid havde samme moderate tone, grænsende til det underdanige: "jeg skal gøre det kort", "jeg er meget taknemmelig", "jeg ønsker at støtte", "mine kollegaer og jeg er bekymrede" o.lign. (Forumsreferat 26. juli 1996: 26-28, 66)

Forklaringen bag denne forestilling om, hvad der er 'tilladt' for kvinder i den politiske sfære, skal findes i den ofte stereotype karakterisering af kvinder, man finder hos begge grupper i det nordirske samfund, mest udpræget i den mere socialkonservative, unionistiske blok. Traditionelt set blev den unionistiske kvinde portrætteret som den dydige, gudfrygtige og pligttopfyldende hustru. En ægte 'Ulsterkvinde', der tog sig af hjemmet og overlod den politiske verden til mændene, for kvinderne havde ikke evnen til at være en del af den. (Sales 1997: 65-67)

Mr. Sam Foster (UUP): Women want to be in the hurly-burly of the wider world – and rightly so – yet they cannot withstand that hurly-burly when the going gets tough. (...) I am saddened by the continual expectation of many women who seek 'liberation', whatever that really means. The female is another human, who can never become a man. (...) It is true, nobody can deny it, women start with a disadvantage, but that is beyond the mere mortals. It was the Almighty that created man, and then women. Who are we, and who are women, to challenge the authority of our Lord and Maker? (Forumsreferat 20. juni 1997: 52)"

Det var store kræfter, kvinderne var oppe imod fra denne side. Samtidig satte kvinderne sig ikke blot til skue ved at gå imod deres køns begrænsninger, men kvinderne gik dermed også på kompromis med deres trosbekendelse. Sam Foster fulgte den karakteristiske politiske konstruktion i Nordirland, hvor den politiske opfattelse forenes med et tilsvarende religiøst verdensbillede. Religion og politik går hånd i hånd, f.eks. som partiet DUP, der er forankret i den presbyterianske kirke, hvis kirkelige overhoved, Ian Paisley, også er leder af partiet. De

⁹ Pga. eksterne uroligheder i forbindelse med de årlige sommermarcher, og pga. de unionistiske partier dominans og uforsonlighed trådte SDLP ud af 'the Forum' kun to måneder efter åbningen af 'the Forum' i juni 1996. Derefter var der kun syv kvinder tilbage ud af de tidligere elleve.

nordirske kvinder kæmpede ikke kun imod en konservativt opbygget partistruktur, de måtte også acceptere, at deres politiske ligestilling medførte beskyldninger om manglende gudfrygtighed og manglende accept af de 'gudsgivne' politiske forhold i nordirsk politik.

Den politiske ligestilling var yderligere problematisk for de unionistiske kvinder, der hæmmedes af, at en feministisk tankegang blev forbundet med den yderliggående nationalisme, fordi den ligesom denne havde revolutionære aspekter og repræsenterede et ønske om at udfordre den eksisterende orden. (Sales 1997: 69)

Mr. John Taylor (UUP): (...) There is no logic in the Member's [Monica McWilliams fra NIWC] argument. I am afraid that the more I listen to the Women's Coalition, the more I believe it is a Nationalist women's organization. (Forumsreferat 5. juli 1996: 14-15)

Når NIWC som her associeredes med den nationalistiske tradition, skyldes det også, at partiet i store dele af sin politik var baseret på den nordirske kvindebevægelses grundtanker og feministiske diskurs. At man ønskede at få kvinder til at samarbejde på tværs af de politiske grupperinger og til fælles bedste var i sig selv revolutionerende. (McWilliams/Kilmurray 1997: 1)

De unionistiske kvinder tager afstand til NIWC

Feminismen udgjorde således i særdeleshed en trussel for den unionistiske position, fordi den netop havde revolutionære aspekter i sig og repræsenterede et ønske om at udfordre den eksisterende orden, der var skabt af den protestantiske majoritet. En orden eller magtstruktur, som sikrede de unionistiske partier forsat politisk dominans og som unionisterne på ingen måde ønskede at give slip på.

Derfor udgrænsede og underkendte unionisterne feminismen som en samlet bevægelse, der kunne mobilisere på tværs af samfundet, og som en legitim del af en politisk problemløsning. De unionistiske politikere afviste feministisk aktivitet både som politisk ideologi og social mobilisering og søgte at degradere feminisme til en simpel hobby: noget, som kvinder kunne sysle med i fritiden i isolation fra beslutningsprocesserne, f.eks. ude i de lokale områder gennem kvindegrupper og -centre. På den måde undgik de unionistiske partier en styrkelse af kvinder i det politiske råderum. (Stewart/Shirlow 1999: 146, 150-152)

At der altså blev sat lighedstegn mellem feminismen og en formodet pronationalistisk ideologi bevirkede, at unionistiske kvindelige politikere veg uden om enhver form for feministisk aktivitet. En beskyldning om nationalistiske tilbøjeligheder ville være lig med en politisk dødsdom inden for unionistiske partier. Det gjorde det praktisk talt umuligt for protestantiske kvinder at føre en selvstændig profeministisk dagsorden inden for den unionistiske politiske gruppering uden at blive isoleret og

mistænkeliggjort. For at undgå dette måtte de kvindelige, unionistiske politikere¹⁰ tage afstand til NIWC.

Mrs. Iris Robinson (DUP): Thank God, only 7000 idiots voted for them [NIWC]! (Forumsreferat 13. december 1996: 12)

Samtidig blev unionistiske kvinders ønske om at få en bid af magtens lagkage hæmmet af mandlige unionisters frygt for destabilisering af deres politiske kontrol og for en svækkelse af deres situation over for nationalisterne. Derfor skulle tingene forblive, som de altid havde været, og med det konservative livssyn positionerede de mandlige unionister kvinder som værende politisk uinteresserede og som hjemmegående pligtopfyldende Ulsterkvinder, der var tro imod og underordnet fædreland og mand. Derfor var unionistiske kvinder ofte meget lidt synlige i den unionistiske politiske verden, hvor mandlige politikere og kirkeledere udgjorde det offentlige billede. (Sales 1997: 65-67 og Morgan 1995: 3)

Rev. William McCrea (DUP): Many of the women in Northern Ireland are good loyal citizens. They love their country and they will stand by their men of Ulster. (...) an illustration earlier about this woman who dominated her husband, she shouted him down, and henpecked him, and put him into a corner – there is one thing for sure, they [kvinderne fra NIWC] will not talk me into the corner. (Forumsreferat 7. februar 1997: 50)

De nationalistiske kvinder tager afstand til NIWC

Det var også indviklet for kvinderne, der støttede og identificerede sig med nationalismen, for de var ikke i stand til at adskille kampen for ligestilling fra den generelle kamp for ophævelse af de uligheder, man stadig mente var tilbage i den nordirske statskonstruktion. Nationalisterne så kvindernes undertrykkelse som forårsaget af den victorianske og unionistiske ideologi, og kvindernes ligestilling ville derfor kun opnås den dag, man kastede det britiske åg af sig.

Dog havde de katolske kvinder mere tradition for at træde frem på den politiske scene end de protestantiske kvinder og havde bl.a. spillet en stor rolle i borgerrettighedskampagnerne. Nationalismen var mere åben for radikale ideer som bl.a. feministiske tiltag, og derfor så man klart flere fremtrædende kvindelige politikere på den nationalistiske side.

Men katolske kvinder led også under en stereotyp idealisering og blev ofte billedliggjort som den hellige Jesu moder Maria, den omsorgfulde moder, der tog sig af hjem og barn. Et ideal, der symboliserer traditionelle værdier og i mere ideologisk forstand Moder Irland. Denne symbolisering har mange niveauer, men hovedsagelig er den forbundet til kvindernes passive rolle i den nordirske konflikt. Kvinderne stod på sidelinjen, i hjemmet, og havde kun del i konflikten gennem deres kæmpende sønner. Moder Irland eller moder Maria kunne kun stå på afstand og sørgende se til, at hendes søn blev ofret for folkets frelse og udfrielse. Hendes styrke lå eksplicit i dette offer, ikke i en aktiv deltagelse i den aktuelle konflikt. (Aretxaga 1997: 109-110; Sales 1997: 68-69)

¹⁰ De eneste unionistiske partier med kvindelige repræsentanter var de to største partier, UUP og DUP.

Det religiøse, socialkonservative billede var altså også meget stærkt på den nationalistiske side. Det minder egentligt meget om det unionistiske, hvilket udmærket viser, at mange af de samme billeder gik igen på hver side af det konstitutionelle skel. Dette var blot yderligere med til at understrege radikaliteten i NIWCs position, der befandt sig helt uden for den traditionelle politiske struktur.

Selvom der ikke var synlige hindringer for kvinders optagelse, politiske ligestilling, accept eller karriere i de nordirske partier, så var der en generel tendens til, at de politiske partier valgte at sætte de mandlige politikere øverst på partilisterne. Denne mandsdominerede partistruktur hang, ud over understregelsen af den traditionelle, passive kvinderolle, sammen med opfattelsen af, at kvinder manglede politisk erfaring, færdigheder og selvtillid til at træde ud i den politiske arena.

Ydermere var kvinderne stærkt underrepræsenterede i højere stillinger. Eksempelvis var lederjobs både i den private og offentlige sektor et oplagt trinbræt til politikens verden i Nordirland, og disse poster var overvejende besat af mænd. Samtidig forbandt man hovedsageligt kvaliteter som evnen til at forhandle, arbejde under pres og få folk til at lytte med mænd. Derfor gik partierne efter den sikre løsning i forhold til en partikandidat – nemlig en veluddannet, midaldrende mand fra middelklassen. (Democratic Dialogue. Power, Politics, Positionings – Women in Northern Ireland 1996: 2-3 og McWilliams 1998: 8)

Trods NIWC's ihærdige forsøg og utrættelige fodarbejde lykkedes det ikke at bryde mændenes hegemoni 'the Forum', som hovedsagelig blev fremtvunget af de to store unionistiske partier UUP og DUP. Det lykkedes ikke NIWC at gøre op med opfattelsen af, at kvinderne pga. deres køn ikke skulle tages alvorligt i den politiske debat. Det lykkedes heller ikke for NIWC at blive accepteret som en del af den politiske proces i 'the Forum', og det var svært for NIWC at manøvrere inden for et mandsdomineret forum, hvor det var andre emner end tværpolitisk samarbejde og dialog, der blev sat på den politiske dagsorden.

NIWC taber kampen

NIWC formåede ikke at udvide politikopfattelsen i 'the Forum' eller udfordre de nordirske politikeres tendens til at definere det fremtidige konstitutionelle forhold som det eneste legitime politiske emne. Det lykkedes heller ikke NIWC at bryde nordirske kvindelige politikeres indbyrdes isolation, så kvinder på tværs af partierne kunne finde sammen. De kvindelige forummedlemmer undgik samarbejde og association med NIWC.

De nordirske kvinder blev de virkelige taberne i det politiske spil om den nordirske provins. Kvinderne forblev usynlige, nedprioriterede, og deres politiske dagsordner blev overskygget af andre politiske spørgsmål.

Den evindelige konflikt blev en afgørende årsag til de nordirske kvinders manglende politiske synliggørelse, og den fortsatte med at fastholde det nordirske samfund i en konservativ og selvmodsigende skabelon, hvor borgerne kun havde tanke for det konstitutionelle spørgsmål og for

at forsvare sig over for 'fjenden', ikke for kvindernes ligestilling.

Dog fik NIWC indfriet flere af partiets tværpolitiske udspil i Langfredagsaftalen 1998 og sikrede sig to pladser i det nye nordirske parlament, Northern Ireland Assembly, der åbnede i december 1999. Samtidig var NIWC's arbejde medvirkende til, at der var flere kvinder på valglisterne, og at de ofte var blevet rangeret højere end tidligere. Men der var mere tale om, at partierne skulle sikre, at potentielle stemmer til kvindelige kandidater ikke blev givet til NIWC, end der var tale om, at partierne arbejdede for en generel forbedring af deres kvindelige kandidaters politiske muligheder.

Der blev stadig ført blokpolitik, og råderummet for nordirske kvinder var lige snævert. Northern Ireland fik ligesom 'the Forum' kun indvalgt 13 procent kvinder. Til sammenligning var der 40 procent kvinder i The Welsh National Assembly og 37 procent i The Scottish Parliament. (Democratic Dialogue. The Northern Ireland Assembly and Women – Assessing the gender deficit 2000: 6)

Monica McWilliams fra NIWC understregede i *Irish Times* december 2000 dette problem for kvindernes politiske ligestilling: "The north still has a long way to go in securing equal representation for women in all levels of society." (Irish Times: Call for equality by Women's Coalition, 28. december 2000)

Men NIWC's allerstørste landvinding var, at koalitionskvinderne satte sig ud over deres forskellige udgangspunkter og havde succes med gennem vedvarende dialog at finde kompromiser og løsninger på de problemer og uenigheder, der adskilte de protestantiske og katolske kvinder. Samtidig fik de nordirske kvinder mulighed for at opnå indsigt og finde forståelse for andre kvinders erfaringer og kulturelle/politiske baggrunde, uden at opgave deres egen identitet.

Hvad end kvindernes manglede af politisk gennemslagkraft, så havde de formålet, hvad unionisterne og nationalisterne forsvor var en mulighed, nemlig at finde fælles fodslag og samarbejde omkring fælles politiske mål og finde en marchtakt, der havde potentialer til at ende den 80-årige nordirske problemstilling.

[Efter færdiggørelsen af denne artikel har der været nyvalg til parlamentet i Nordirland og Northern Irelands Womens Coalition opnåede ikke et tilstrækkeligt antal stemmer til at blive repræsenteret. Partiet eksisterer dog stadig.]

Line Dahl Olesen er cand.phil. i historie.

Referencer

- Aretxaga, Begona (1997): *Shattering silence, nationalism and political subjectivity in Northern Ireland*. Princeton University Press.
- Böss, Michael (1997): *Den irske verden*. Samleren.
- Elliot, Marianne - red. (2002): *The Long Road to Peace in Northern Ireland*. Liverpool University Press.
- Fearon, Kate (1999): *Women's Work - the Story of the Northern Ireland Women's Coalition*. The Blackstaff Press.
- Galligan, Yvonne, Ward, Eilis og Wilford, Rick - red. (1999): *Contesting Politics – Women in North and South*. Westview Press.
- McMahon, Margery (2002): *Government and Politics of Northern Ireland*. Colourpoint Books.
- McWilliams, Monica og Kilmurray, Avila (1997): *Athene on the Loose: The origin of the Northern Ireland Women's Coalition*. Irish Journal of Feminist Studies 2, 1.
- Sales, Rosemary (1997): *Women divided – Gender, religion and politics in Northern Ireland*. Routledge.
- Stewart, Paul og Shirlow, Peter (1999): *Northern Ireland – Between Peace and War*. Capital and Class 69, Autumn.

Mødereferater fra Northern Ireland Forum for Political Dialogue and Understanding 14 juni 1996 til 24 april 1998